



Öppen psykiatrisk tvångsvård

Rättssäkerhet och kontroll

Liv Zetterberg
Urban Markström
Stefan Sjöström



Tvång i öppenvården

- Internationell trend
- Ny form av tvångsvård sedan 1 september 2008
- Har förts in både i LPT och LRV
- Patienter som skrivs ut från tvångsvård på sjukhus kan fortsätta vårdas med tvång
- Patienter kan underkastas **särskilda villkor**
- Beslut fattas av förvaltningsdomstol
- Gemensam vårdplan



Syftet med öppen tvångsvård

- Underlätta återgång till liv i samhället
- Undvika återintagningar
- Samverkan mellan kommun och landsting
- Kontroll och samhällsskydd
- Öka rättsäkerheten



Forskningsprojektet

- Tillkomst
- Rättstillämpning
- Implementering i vårdssystemet



Material och metod

- LPT (ej LRV)
 - Sex månader
 - 541 domar
 - Alla domar från samtliga länsrätter
 - 37 variabler
- Frekvensöversikter
- Analys av rättssäkerhetsaspekter
- Särskilda villkor som kontroll



Resultat: patienterna

- 14 – 86 år gamla
- Medelålder 47
- 51 % kvinnor, 49 % män
- Diagnos/tillstånd:
 - 32 % skrivs inte ut
 - 58 % psykos
 - 12 % missbruk
 - 6 % bipolär
 - 4 % personlighetsstörning
 - 4 % neuropsykiatrisk störning
- 9 % farlig för sig själv
- 18 % farlig för annan

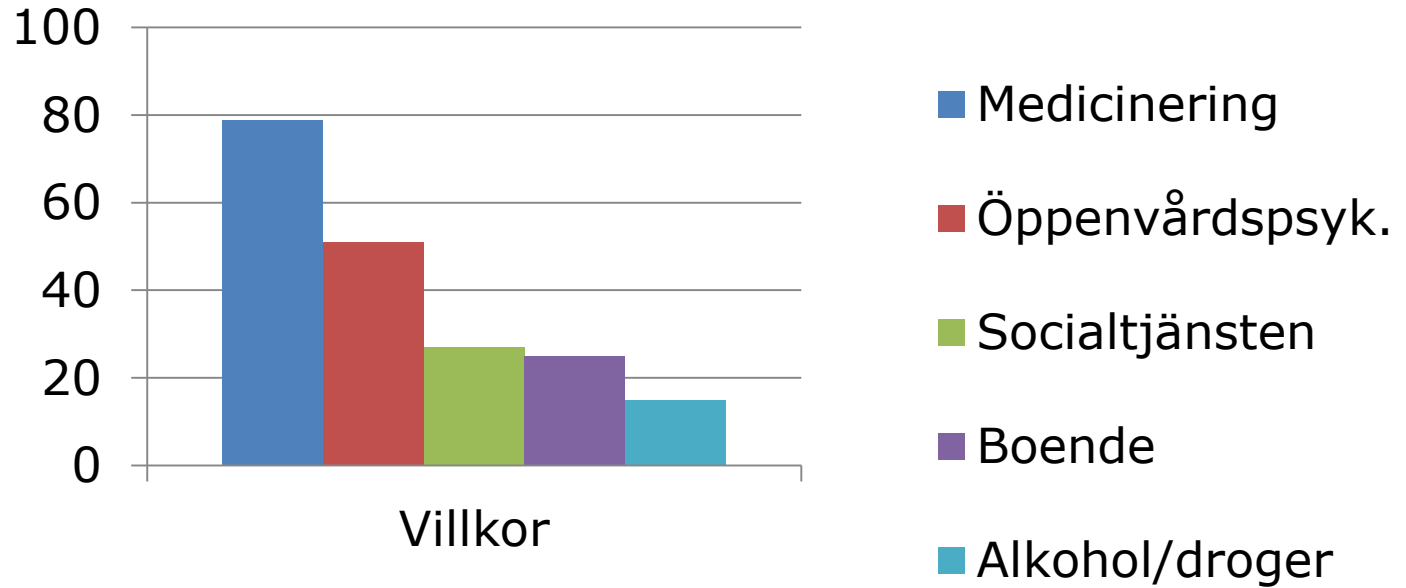


Resultat: utfall

- 97,4 % bifall
- 1,5 % bifall med modifierade särskilda villkor



Resultat: särskilda villkor



Resultat: särskilda villkor, forts.

- Förklarar sällan motiven
- Rutinmässiga villkor
- Individuellt anpassade

"...acceptera omläggningar av sår..."

"...avstå från bilkörning..."

- "Moraliska villkor"

"...sköta sin hygien med hjälp av personalen..."

- 41 % delegeras rätten att besluta till läkare



Rättssäkerhet

- Centralt tema vid tvångsvård generellt
- Öppen tvångsvård skulle öka rättssäkerheten
- Rättssäker *tillämpning*?

- Opartiskhet
- Parternas likställdhet
- Insynsrätt
- Tydlighet
- Konsekvent rättstillämpning



Analys: rättssäkerhet

- 99 procent bifall
- Sakkunnig kritisk granskare?
- Otydliga domslut
- Regional variation
- Slentrianmässighet
- Rätten avsäger sig beslutandemakten



Kontroll

- Centralt begrepp i debatten
- Kan ses både som positivt och negativt
- Hur ser kontrollen ut?

Analys: kontroll

- Övervakande villkor

- Tid
- Plats
- Kropp

" skuldighet att underaå

"...ska bo på av kommunen anvisat

*"...ska genomgå regelbunden
föreskriven provtagning..."*

- Terapeutiska villkor

- Tid
- Kropp
- Tankesätt

"...skall ha en ordinär dygnsrytm..."

"...inta Antabus varje måndag,

*"...ska genomgå kognitiv
beteendeterapibehandling..."*



Sammanfattning

- Domstolsprövning viktig rättssäkerhetsgaranti – men om det inte sker någon prövning?
 - Läkaren har alltid rätt
 - Sakkunnige ifrågasätter aldrig
 - Slentrianmässighet
 - Delegation
- Väcker nya frågor om kontroll



liv.zetterberg@socw.umu.se